

Jordbrukets bimeringar.

Under 1800 talet var hemslöjden mycket mera allmänt. Den höll i till in på 1900 talet. De finns ju i någon mån ännu. Så långt jag kan minns tillbaka, och i mitten av 1800 talet, gamla har berättat om hemmagjort arbete. De berodde till en del på småfolkets ekonomiska besvärigheter. Torpare, husmän, och även småbönder hade de ju knapt Ringa betalning, och mycket arbete, var deras lot. Så de som hade möjligheter till något extra var de en hjälp. Här var gamla, eller amars orkeslösa som gjorde limma, (riskvasta) järskära (enborgar) de har här varit ända till nu de som sysslat med. Viket tar de ju på fäladerna, mest på kronans. De gamla priset för en skäppekär var 50 öre. De var så, att en järskärlösa och en borg var i lika pris. En frave limma var 50 öre. Men nu är båda delarna fyra gånger mer. De som var något händiga gjorde skäffor, släva, klintkora, drävtedru, ostaker, salt, o.d. Sådana saker gjordes ju mycket till bygdens folk, men såldes även på marknaden i Flörby, Slevar, rar, o.d. smått var de som gick i kring och sålde. Men så var här nån som smickra vävstolar, harvar, varpa, skäddrä, skäddfed, klappsträ, haspra, vanga, skäddär. Så rockedräjare (spinnrockar) de förekom att de även såldes på marknaden.

Virket till skäffor och allt de kunde di själv urhålla, di köpte, eller bytte sig till av di som ägde sådana trävaror. Bönder brukade alltid hugga sådana trä som skulle vara till material. Di lät säga plank i vissa storlekar. De som skulle vara till vär, eller möbler skulle ju vara färdt. De fick ligga länge till torrk. Vid vattenkrarnarna var även såg, åtominstone här, som såga trä och stöcka. Bönderna skulle ju ofta ha nya redskap. Di som bodde något öster om Åsbyinge där var på 1800 mera skog. Di som då hade lite förmåga gjorde många redskap och verktyg som di sålde. Di skar fäcke-käppar som di sålde i buntar, fäckeridjor. Här var en och annan som kunde fäcka. Di gjorde pålar, tjippålar, rödjer, plåja. Präster de torgfärdes om marknader. På den tiden di hade träsnarna, var här en bäckare, jag minns inte mer än en, som gjorde. Många till folket i kring, men han hade på marknaden. Sarskare, som gjorde möbler, di stod ju mest vid desamma, men gick även på annat. Kunde di inte skaffa bräder hemma fick di ändå till Hös efter. Men på slutet av 1800 talet blev här timmerhandlare i Hösby. Träskomakare var här rätt gott om. Di gjorde ju på beställning. Di köpte träskoalte av di bönder som hade sådana trä. Om vinterkvällarna skulle man folken sälja rivpenge, harvepenge.

Verkstaden var i de fall di endast gjorde korgar, limmar, vred ridjor, endast en luda, bo, vid sidan om huset. Om vintern satt di i slugan. Di som gjorde enklare saker, så di endast hade huggestock, bandkniv, hyvel, röske, o. d. hade endast huggbo. De var en bo i huset vid en gavel, eller liksom de. Di som enskilda möbler, och redskap, så di hade hyvelbänk fick ha en större bo, eller en verkstad. Många gick i kring också och laga, eller gjorde nytt, till bönderna. Sen arbetsutskoren blivit bättre för småfolket har de gjort mycket, men även sen di kunnat få färdigt att köpa. Så länge di inte kunde få utan på marknader, men på slutet av 80 talet då Hårbj blev allt större har där blivit allt. Numera lämnar di som gör sådana saker, dem till Hårbj till handlarna. Där finns mycket handgjort. Härmer, mjölkbytter, de vet jag ej om nån gjorde här, di kom längre i från. Här var di som syasla med blecklageri, löddning. De var här på slutet av 80 talet en gammal. Han hade slugan till verkstad. Enda verktyg och ~~ett~~ arbetsplats var en trekant stol vid ett sofflock. Här var i mitten av 1800 talet och något senare nån som laga klockor. De var mest väggklockor, han gick i kring. De var tre dater klockan.

Här har alltid varit gott om smedjer. I Stajunge by har så långt jag minns, och långt innan, varit två fött till varandra. Di smedjerna var små men med stora breda åkorsstenar. En rätt stor härd, och liksom bälj. Där fanns nästan endast stäck, och hammare, samt en del tänger. Mörk var ju smedjan, inget rejält fämne. En gam smedja som ej varit med i över 50 år, (huset står ju) där var en sme, Dahl, han var ju särskilt berömd för att tillverka liar. Di gamle tala om Per Dahl satte silveregg på liarna. Var och en sme rådde själs om smedjan, så gällde de vem som kunde få de nästa av böndernas smie. Dahl, och Holmgren hade smedjer fött in till varandra. När Hörby-Tollarp's banan byggdes, de är omkr 60 år sen då hade Holmgren allt somi som di anv. Under mitten av 1800 talet och något senare fick ju allt smidas av hemmasmiederna. Skyfflar, spadar, allt bestag till redskap och vagnar, spik, majla, haspra. Här finns ju ännu gamla saker som är hemmasmidade. Alla bestag till härd, grydgrebe, hjulfoda, ja allt. Så sko hästar. De var ju i regel tunga redskap, och grovt allt. Sen här blev färdigt hos järnhandlaren köjres ju sådant där. De är ju lättare. Jag minns haeko, och järnsiver som var hemmasmidade, di var ju så stora och tunga. Sen här blev köjresarorna var di lättare att arbeta med.

I Bönaryn var under senare hälft av 1800 talet en liten smedja. Huset var så litet, så smedjan var i ena halvan om skorstenen, och stugan i andra delen. Något särskilt som de kunde där ju inte göras, de var ju lagning, som spik och ba verktyg. (egga). Här var nämligen enstaka bonde som insadde en primitiv smedja, för eget behov. Di syckte smen var för dyr.

Soneer tog ju betalt för vad han gjorde. Jag minns för omkr. 50 år sen, priset för en haka var 50 öre, likaså för en järakraas 50 öre. De sammar var för en bethnia, 50 öre. Di som själva kunde gjorde en sådan kniv av en liden lathniv. Järnet fick di taga från Melmä. Jag minns när di fick hem järn.

Di köpte gammalt järn som di smidde om. Men de som skulle vara till bestag, fick di skaffa nytt.

Den som ville bliva riklig smed fick stå som släggpäug länge, sen fick han någon ersättning. I Steviöd i den smedjan var lärtinga, men i de två omtalade var ju mindre så di hade inte så stor omsättning.

Soneerna smidde ju åt allmogen, så några arbeten som arystbrades var där ju inte. Som bja, hakor, krassa, o.d. var ju endast till bygdens folk.

Di beställde, de kunde ju också hända där var något på lager.

Som binnaring, så var här som jag minns på 80, 90 talet ett par, eller fler gamla som varit skräddare, men så jämte de lilla jordbruk sydde. De tog mot fårskinnen, och beredde dem, samt sydde skinnvästar. De sydde underdröjers samt kalskera byxor. De gjorde di bra. Di utta sig alltid så, här e inget fruntömmar som duer de å böda ett par böjser.

Här omkring har inga gått omkring med arbeten, där emot har ofta från Göttinge och Småland ofta kommit hit med korvar, rövskedlar, horns kedlar och mycket annat. Di som varit händiga har gjort trädgårdsmöbler som stolar, gränder, gungor av skatad ekgrannar som di sålt på marknaden i Hörby. Även ris kvestare.

De kan di ha verkats i hörs under vintern. Gärnarna och riset har di ju inte givit mycket för. Vilken gubbe som helst kunde skaffa sig hos någon skogsägare trä som passa till hackeskraft, yocskraft, o. s. d. Så följde han sådana och sålde, och fick 25, eller 50 öre st. Där, som utta var, kan bli de en önska kaga bröi. De var ju husman och stugaittare som gjorde de.

Under första världskriget var här, åtminstone vid Hörby di som gjorde grisakura, och förtjåna bra. De var som di gjorde vid sidan om annat arbete.

ACC. N:R M10454:7.

7

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Di beskr. smoderne ägde ju självs smedjan, di hade ju lite jord så di kunde ha en
ka, och gris. Så smideat da bedrev di ju så mycket di kunde få arbete,
men på höst, och vid andra bräskande tid gick someen även när gång på höst.
Da de stötte till mycket i smedjan fick han få när att dra bäljen.
Kvinnorna fick ju i alle händelser nog vara med, di fick ju åtminstone sköta
djur, och jord.

Di som slöjda, som i de första beskr. de var ju husmän, torpare, s. h. småfolk.
När kunde ju ha en hö, ett litet jordbruk. Där fick kvinnorna mest sköta de.
Han fick ju gå på arbete hos bönder. På så sätt kunde han skaffa drä
som han fick till sin dräslöj. När han då var hemma gjorde han sakerna.
Di bönder som självs inredde sig en haggbo, eller smedja, di var ju oberoende,
di hade ju dräet. En smickare som hade nog av med arbeten, de var ju
inte ofta han ayaska med annat.

Vid herrgårderna där var ju både sme, och huggedräng. Där som då var många
hemman som hörde till, så blev de ju en hel by som hörde till.